

Minnenas teater.

Det är märkligt hur vissa minnesbilder kan etsa sig fast i minnet och ibland utan någon medveten tanke återigen gör sig påmind. Ibland räcker det med en svag doft för att man skall känna sig förflyttad till minnenas teater. Ibland är det ett kort ögonblick av ett särskilt ljus som skapar hågkomster som länge varit glömda.

För mig finns det några scener i min egen historia som då och då pockar på uppmärksamhet. Det kan räcka med den skira midsommarnattens ljus i kombination med doften av sovtrötta kroppar för att återigen minnas en sommarnatt den 26 juni 1959. Hela familjen ligger samlad i föräldrarnas sovrum. Med en 6-åringens förstånd inser jag att något stort håller på att hända, hela familjen är exalterad. Ur Radiolans högtalare fullständigt överväldigar oss Arne Thorén med nyheten att Ingemar Johansson i tredje ronden har slagit ut Floyd Patterson i en världsmästarmatch boxning. Ingo och Sverige och vi är världsmästare! På något sätt blev den lilla västgötska småstaden denna natt större. Ingenting blev riktigt som tidigare, även för en 6 åring hade världen förändrats. I den skira sommarnatten har 6 åringen förstått något om nationalism, stolthet och glädje. Sommarnatten var god.

En av mina andra minnesbilder är kopplad till svartvitt flimmer i en TV-apparat av märket Philips. I rummet, som endast är svagt belyst av det svart vita fluorescerande ljuset från TV apparaten, sitter 10-åringen och tittar på en extra nyhetsutsändning i den enda TV kanal som då fanns. På TV:n projiceras fram en bilkortege i Dallas. Nyhetsuppläsaren berättar att denna dag, den 22 november 1963 har USA:s president, John F Kennedy, skjutits av en lönnmördare. Gång på gång flimrar kortegen förbi, gång på gång ser man presidenten bli skjuten där han sitter bredvid sin vackra fru. Denna minnesbild är dessutom starkt förknippad med förnimmelsen av en kylig och dyster källare. I en källargång slutar livet för Lee Harvey Oswald. I denna källargång under polishuset i Dallas skjuts den man som anklagades för mordet på president Kennedy. På något sätt kommer Jack Ruby att bli ännu ett namn att minnas av alla dessa bödlar. Jag kommer inget annat ihåg om denna Jack Ruby än att han i just denna källargång sköt Oswald. Han försvinner ut ur mitt minne mellan två poliser med handbojor på de bakåtbundna händerna. I det novembertrista grådasket har 10-åringen för alltid lärt sig att lönnmord och världsomstörtande händelser alltid finns inbäddat i ett fluorescerande ljus.

I en flashback av ett tvåvåningshus med galleribalkonger och fördragna gardiner gör sig nästa minnesbild påmind. Det är vår, det är närmare bestämt den 4 april 1968. Hela världen syns vara i uppror. På gatorna i mitt Göteborg protesterar studenterna mot alla världens orättvisor. 14 åringen, som snart skall bli 15, följer med spänning den förändring av världsbilden som håller på att växa fram på stadens asfalt och stenbeläggningar. Det som även idag kan starta minnesbilden är ett gammalt tidningsfoto av Motell Lorraine i Memphis Tennessee i USA. På balkongen utanför sitt rum på andra våningen skjuts medborgarrättsskämpen Martin Luther King till döds. James Earl Ray fälls mot sitt nekande för mordet och försvinner ut ur historiens hågkomster. Minnesbilden av ett balkongbeklätt hus med fördragna fönster lever dock kvar i minnenas kartotek. Bilden vill ibland växa ihop med en annan bild där tusentals människor står framför Lincoln Memorial i Washington den 28 augusti 1963. Ur bilden hörs en röst som med darr på stämman utropar för att överösta den berörda publiken: "I have a dream.." För 14 åringen som snart skall bli 15 håller oskulden på att övergå i en lillgammal klokhet av lika delar upprördhet och resignation.

Allt vad som behövs för att idag skapa dessa minnesbilder hos den vuxna mannen är dofter, ljus, ett bleknat fotografi, en ljudslina på radio och plötsligt är de där igen, minnena. För mig är de idag inte obehagliga, jag lever med mina minnen och inser att de är viktiga pusselbitar i mitt liv. Jag har dessutom

under mitt liv oftast kunnat prata med någon om dem, kunnat avlasta egen oro på någon annan. Minnesbilderna har dessutom haft ett lagom svenskt perspektiv där grunden till dessa minnen varit att söka långt borta på ett behörigt avstånd. Men hur är det med alla dem som bär på fruktansvärda obearbetade minnesbilder som likt gift ligger inbäddade i kapslar väntande på att lösas upp och skapa kaos.

År 2001 tog Sverige emot 461 ensamma barn som sökte asyl i Sverige. Barn som sökte sig från familjetragedier, krig, sjukdomar och misär. Barn som bar med sig erfarenheter av övergrepp och övergivenhet. Bara under förra året försvann 87 av dessa barn spårlöst från Migrationsverkets förläggningar! Även om man bara är utrustad med en begränsad empatisk förmåga så är det nästan outhärdligt att fantisera om var dessa barn tagit vägen.

Det senaste året har vi i media kunnat läsa om hedersmordens förskräcklighet. Namn som Pela och Fadime har gett ansikten till en verklighet som är långt ifrån ovanlig. Bara i vårt land är det ett smärtsamt stort antal flickor som lever med en påtaglig fruktan för en framtid som de inte själva valt.

Vem finns till för alla dessa barn då en doft, eller ett ljus, ett ljud eller en bild startar minnesbilder hos dem som får mina barndomsminnen att framstå som hämtade ur en saga av Elsa Beskow? Ett samhälles storhet mäts i dess förmåga att ta hand om sina minsta. Jag känner idag en osäkerhet om detta samhälle, mitt svenska samhälle, är en krympling.

Vid Lincoln Memorial i Washington utropade Martin Luther King den 28 augusti 1963:

"I have a dream that one day this nation will rise up and live out the true meaning of its creed: We hold these truths to be self-evident: that all men are created equal."